

МОДЕЛ
НА НАЦИОНАЛНОТО ВЪНШНО ОЦЕНЯВАНЕ (НВО) ПО
БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА В X КЛАС
ЗА УЧЕБНАТА 2020 – 2021 ГОДИНА

1. Цели на НВО по български език и литература в X клас съгласно чл. 44, ал. 1 от Наредба № 11 за оценяване на резултатите от обучението на учениците:

- диагностика на индивидуалния напредък и на образователните потребности на учениците от X клас;
- установяване на степента на постигане на *отделни* очаквани резултати от обучението по български език и литература, определени в учебната програма за съответния клас от първия гимназиален етап;
- установяване на степента на постигане на *отделни* очаквани резултати от обучението по български език и литература в края на първия гимназиален етап, определени в държавния образователен стандарт (ДОС) за общообразователна подготовка;
- измерване на степента на постигане на *отделни* компетентности, свързани с четенето с разбиране като част от функционалната грамотност;
- мониторинг на образователния процес за прилагане на политики и мерки, насочени към подобряване на качеството на образованието.

2. Вид и времетраене:

- равнището на компетентностите се проверява *писмено чрез тест* с общо 23 задачи;
- времетраенето е 90 минути (два слети учебни часа), а за учениците със специални образователни потребности – допълнително над определеното време.

3. Видове задачи и учебно съдържание:

3.1. Задачи с избираем и с кратък свободен отговор по български език и задача за редактиране за установяване на степента на постигане на *отделни* очаквани резултати, определени в ДОС за общообразователна подготовка за първия гимназиален етап и в учебните програми за VIII клас, за IX клас и за X клас

<i>Теми от учебното съдържание (според учебните програми)</i>	<i>Оценявани знания, умения и отношения (според ДОС за общообразователна подготовка)</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Разговорен, художествен, научен, официално-делови, публицистичен стил • Правописна, пунктуационна и лексикална норма. Граматични норми • Лексикални особености на думата в текста • Активна и пасивна лексика. Пароними • Фразеологично словосъчетание 	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава видовете функционални стиллове (разговорен, художествен, научен, официално-делови, публицистичен). • Търси, извлича, обработва и използва информация от различни информационни източници. • Представя различни видове информация по зададени параметри. • Разпознава езикови особености на текстове, характерни за различните функционални стиллове.

<ul style="list-style-type: none"> • Залог на глагола • Възприемане, анализ и редактиране на чужд и на собствен текст 	<ul style="list-style-type: none"> • Сравнява и анализира проблеми в текстове от различни функционални стилове. • Оценява идеи, тези и аргументи съобразно своя опит. • Познава и прилага книжовноезиковите норми. • Открива и редактира стилно-езикови грешки.
---	---

3.2. **Задачи с избираем и с кратък свободен отговор по литература** за установяване на степента на постигане на *отделни* очаквани резултати, определени в ДОС за **общообразователна подготовка за първи гимназиален етап и в учебните програми за IX клас и за X клас**

<p align="center"><i>Теми/автори и творби (според учебните програми)</i></p>	<p align="center"><i>Оценявани знания, умения и отношения (според ДОС за общообразователна подготовка)</i></p>
<p>Българско възраждане</p> <ul style="list-style-type: none"> • Из „История славянобългарска“ (Паисий Хилендарски): Предисловие • „Изворът на Белоногата“ (П. Р. Славейков) • „Майце си“, „Моята молитва“, „Хаджи Димитър“, „Обесването на Васил Левски“, „Странник“ (Хр. Ботев) <p>Българската литература от периода от Освобождението до Първата световна война</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Левски“ (Ив. Вазов) • Из „Под игото“: главите „Гост“, „Новата молитва на Марка“, „Пиянство на един народ“ (Ив. Вазов) • Из „Бай Ганьо. Невероятни разкази за един съвременен българин“: „Бай Ганьо се върна от Европа“ (Ал. Константинов) • „Cis moll“ (П. П. Славейков) • „Арменци“, „Две хубави очи“, „В часа на синята мъгла“ (П. Яворов) • „Да се завърнеш...“ (Д. Дебелянов) • „Гераците“ (Елин Пелин) <p>Българската литература от периода между двете световни войни</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Септември“ (Гео Милев) • „Зимни вечери“ (Хр. Смирненски) • „Повест“ (А. Далчев) • „Индже“, „Албена“ (Й. Йовков) • „Писмо“ („Ти помниш ли...“) (Н. Вапцаров) 	<ul style="list-style-type: none"> • Различава светогледни идеи, характерни за различни литературни периоди (Българско възраждане, българска литература от Освобождението до Първата световна война, българска литература между двете световни войни и българска литература след Втората световна война), и посочва прилики и разлики помежду им. • Свързва изучените творби от българската литература с имената на техните автори, с жанровете, с героите, със сюжетите и с мотивите в произведенията. • Идентифицира едни и същи мотиви и/или устойчиви сюжети в изучени творби от българската литература. • Разпознава литературни похвати, тропи и фигури и обяснява функциите им в изучени творби от българската литература. • Съпоставя с личния си опит интерпретирани в изучените текстове от българската литература ценности и норми, проблеми и конфликти и обосновава позиция по тях.

<p>Българската литература от периода след Втората световна война</p> <ul style="list-style-type: none"> • Из „Тютюн“ (1951 г.): I и XVI глава от I част (Д. Димов) • „Дърво без корен“ (Н. Хайтов) • „Нежната спирала“ (Й. Радичков) 	
--	--

3.3. Задача с разширен свободен отговор за установяване на степента на постигане на *отделни* очаквани резултати, определени в учебните програми за VIII клас, за IX клас и за X клас.

	Компетентности като очаквани резултати от обучението (според учебните програми)
Задача с разширен свободен отговор	<ul style="list-style-type: none"> • Формулира теза или антитеза по зададена тема за есе по морален или по граждански проблем (вкл. и интерпретиран в изучен (откъс от) литературен текст). • Посочва аргументи или контрааргументи във връзка с дадена теза или антитеза на есе по морален или по граждански проблем (вкл. и интерпретиран в изучен (откъс от) литературен текст). • Прилага книжовноезиковите норми.

3.4. Задача за създаване на текст за установяване на степента на постигане на *отделни* очаквани резултати, определени в ДОС за **общообразователна подготовка за първи гимназиален етап** и в учебните програми за VIII клас, за IX клас и за X клас.

	Оценявани знания, умения и отношения (според ДОС за общообразователна подготовка)
Задача за създаване на текст	<ul style="list-style-type: none"> • Създава в писмена форма: <ul style="list-style-type: none"> – резюме на научен текст; – резюме на медиен текст; – резюме на съдържанието на (откъс от) изучен повествователен текст; – заявление; – CV. • Прилага книжовните езикови норми.

4. Брой на тестовите задачи – общо 23:

- 14 задачи с избираем отговор;
- 6 задачи с кратък свободен отговор;
- 1 задача за редактиране;
- 1 задача с разширен свободен отговор;
- 1 задача за създаване на текст.

Примерни задачи*

4.1. Задачи с избираем отговор

- **На кой ред е посочен синоним на фразеологичното словосъчетание *минавам през сито и през решето*?**
 - А) минавам сух между капките
 - Б) минавам през задната врата
 - В) минавам през иглени уши
 - Г) минавам на втори план
- **Творбата на Гео Милев „Септември“ е създадена през периода:**
 - А) на Възраждането
 - Б) от Освобождението до Първата световна война
 - В) между двете световни войни
 - Г) след Втората световна война

4.2. Задачи с кратък свободен отговор

- **Препишете изречението, като преобразувате глаголната форма в страдателен залог.**
Млади архитекти проектираха новата сграда.

- **Попълнете празните места в таблицата.**

<i>Автор</i>	<i>Творба</i>	<i>Жанр</i>	<i>Героиня</i>
Петко Р. Славейков	„Изворът на Белоногата“	Поема	
Йордан Йовков		Разказ	Пауна
Елин Пелин	„Гераците“		Елка
	„Тютюн“	Роман	Ирина

4.3. Задача с разширен свободен отговор

- **Напишете ТЕЗА в 4 – 5 изречения по следната тема за есе по морален проблем (интерпретиран в творбата на П. Р. Славейков „Изворът на Белоногата“):**
Изборът да отстояваш волята си.
- **Напишете ТЕЗА в 4 – 5 изречения по следната тема за есе по граждански проблем:**
Българската национална идентичност в глобалния свят.

4.4. Задача за създаване на текст

- **Напишете заявление, като:**
 - го оформите графично и структурно;
 - спазите книжовноезиковите норми;
 - използвате следните данни:
Адресат: Иван Иванов – директор на 111. СУ
Адресант: Димитър Димитров – ученик в X клас
Цел: явяване на изпит за промяна на оценката по учебния предмет физика и астрономия
Дата: настояща

**Представените задачи са само примерни и не следва да се възприемат като типови задачи, които задължително ще се включват във всеки тестов вариант за НВО в края на X клас. Проверяваните езикови и литературни знания и умения ще са съобразени с отделни очаквани резултати от ДОС за общообразователна подготовка и от учебните програми, като формулировките на съответните тестови задачи предполагат вариативност и няма да следват един и същ типизиран модел.*

5. Оценяване

Оценяването се осъществява по стандартизирани критерии, като всяка задача се оценява с брой точки, който съответства на спецификата, трудността и логиката на решението на задачата.

6. Резултати от НВО

Резултатът от НВО по БЕЛ в края на X клас се вписва в удостоверението за завършен първи гимназиален етап и се изразява само с количествен показател – в брой точки, без да се приравнява към оценка.

Въз основа на резултатите от НВО в края на X клас се извършва прием в XI клас на ученици, които са завършили първи гимназиален етап на средното образование в обединените училища.